

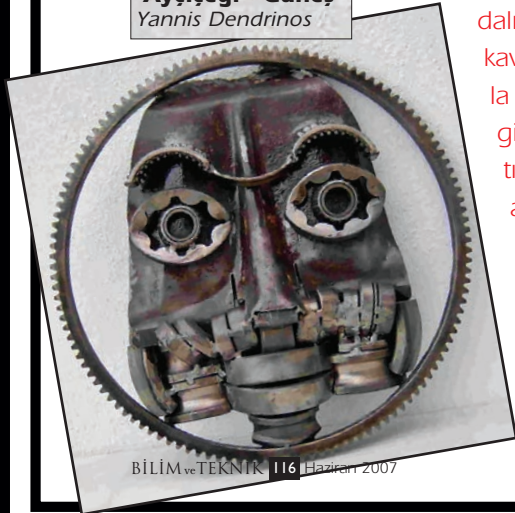
Binlerce Yılın Sanatı

Heykel

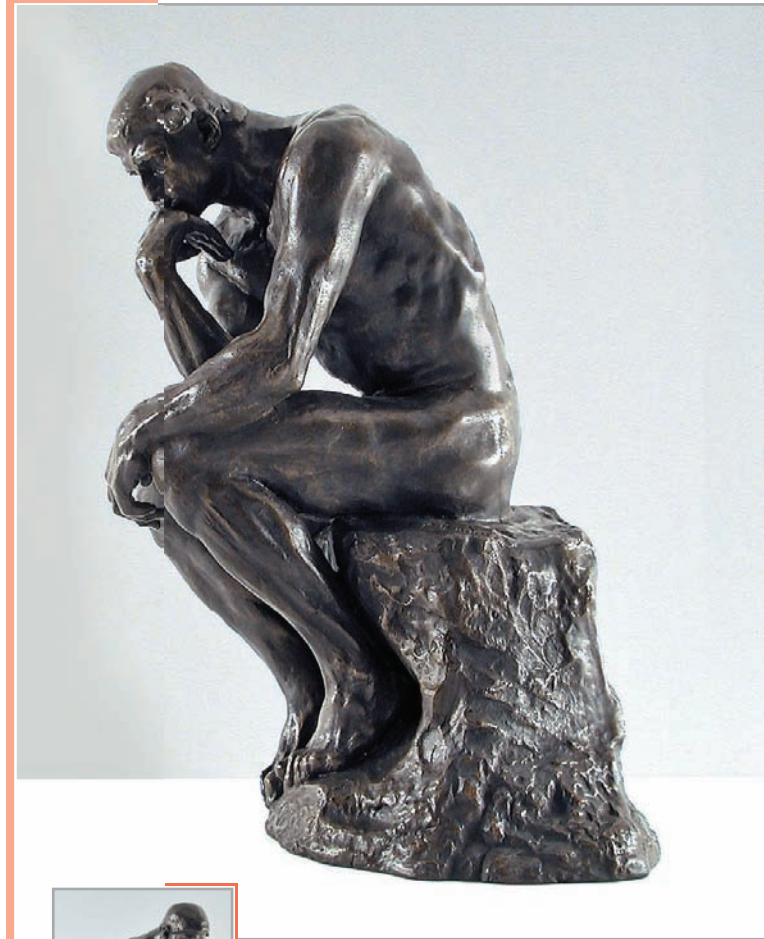
Büyük kentlerde meydanları, parkları ya da büyük bir binanın önünü süslerler. Bazen ünlü biri, bazen estetik bir değer, bazen de anlaşılmaz soyut biçimler şeklinde görebiliriz onları. Arada sırada bir müzede, bir sergide karşımıza çıkarlar. Sonra bir kentin simgesi ya da evimizde bir köşe süsü olurlar. Bazen bir yüzeyin üzerinde mimarının bir parçası olurlar. Bazen geçmişin izlerini, bazen de hayal dünyasının zenginliğini yakalarız onlarla... Onlar ne mi? Heykeller! Buldukları yerin sessiz varlıkları! Hepimizin adını sık duyduğu ya da kitaplarda gördüğü ünlü heykeller var: Düşünen Adam, Rodos Heykeli, Özgürlük Heykeli, Artemis Heykeli, Nemrut heykelleri... Rodin, Michelangelo, Donatello, Leonardo da Vinci ve İlhan Koman'sa bu sanatın ünlü ve unutulmaz yaratıcıları...

Belirli bir mekânda, üç boyutlu (yükseklik, genişlik, derinlik) estetik şekiller yaratmayı amaç edinen sanat dalına ve bu sanatın ürünlerine heykel; heykel sanatıyla uğraşanlara yapanlara da heykeltıraş ya da heykeltıraş denir. Bu sanat dalı, temelde mekânın kavranması ve mekânla ilişki kurulmasıyla ilgilidir, bu yolla yaratılan estetik değerler aracılığıyla da duygu ve düşünceleri iletir. Çok eski çağlardan beri herhangi bir kişi ya da olayın anısını

"Ayçiçeği - Güneş"
Yannis Dendrinos

BİLİM ve TEKNİK | 116 | Haziran 2007

Heykel denince akla ilk gelen, genellikle Auguste Rodin'in "Düşünen Adam"ı olur. Rodin bu yapıtını 1902 yılında bitirir, ama 1904 yılında halka gösterir. Zekâ ve şiir temalarını işlediği bu heykeline "Şair" adını verir. Aslında yapıt ünlü İtalyan şair Dante'yi simgeler. Ancak, kısa süre sonra heykelin adı Düşünen Adam'a dönüşür. Şimdilerdeyse bu heykel, düşünce ve felsefeyi simgeliyor.

yaşatmak amacıyla da kullanılan heykel, soyut ya da somut olguları canlandırabileceği gibi, yalnızca süs olma özelliği de taşıyabilir.

"Yol"
Alexander Liberman

Biçim verilebilecek her türlü malzeme heykel yapımında kullanılabilir. Taş, özellikle de mermer, anıtsal heykellerin malzemesi olagelmış. Yarı değerli taşlar, fildişi, boynuz ve kemik küçük boyutlu heykellerin malzemeleri arasında yer alıyor. Yumuşak ya da sert çoğu ağaç, heykel yapımında sıklıkla kullanılıyor. Demir, bakır, kurşun, altın, gümüş; pirinç ve tunç alaşımları; özellikle çağdaş heykelde alüminyum ve paslanmaz çelik de metal heykel malzemeleri arasında. Heykel yapımında çok yaygın kullanılan bir başka malzeme de, bir toprak çeşidi olan kil. Kil de özelliklerine ve pişirilme sıcaklığına göre seramik, sert seramik ya da porselen olarak sınıflandırılır. Bu üç tür

de heykel malzemesi olarak kullanılır. Bu temel malzemelerin yanı sıra beton, balmumu, zamklı kâğıt hamuru, polyester hatta bazı kuzey ülkelerinde tanıklık edildiği üzere, buz bile heykel malzemesi olabilir.

Heykel yapımında uygulanan yöntemlerin başında oyma, biçimlendirme, birleştirme, döküm ve bitirme işlemleri gelir. Oyma

yönteminde heykelci tek parçadan oluşan bir kütleyi, örneğin taşı belirli bir düzen içinde, aklındaki tasarıma uygun biçimde oyar. Heykelci bu işlemi yaparken çelik kalem, keski, matkap, dişli çekiç, tokmak, törpü, eğe ya da teknolojik olarak daha gelişmiş motorlu araç ve gereçler kullanır. Heykel sanatında, kil, alçı ve balmumu gibi yoğrulabilir malzemelere elle biçim verilmesi-ne biçimlendirme denir. Bu yöntemde de bazı araç ve gereçler kullanılsa da, asıl işi heykelcinin elleri yapar.

Birleştirmeyse daha çok hazır nesnelerin bir araya getirilmesiyle yapılan heykeller için uygulanan bir yöntemdir. Döküm yöntemi de hem özgün heykeller hem de var olan heykellerin kopyalarının yapılmasına olanak verir. Genellikle kilden yapılmış özgün model sıvı alçıyla kaplanır. Alçı donunca kesilip modelden ayrılır. Kalıp, temizlenip yeniden birleştirildikten sonra alçı, beton, polyester gibi donma özelliğine sahip bir malzemeyle doldurulur. Malzeme donduğunda kalıp yontularak heykelin çevresinden çıkarılır.

Birden fazla döküm yapılacaksa kauçuk, jelatin, vinil gibi esnek malzemeler kalıp olarak kullanılır. Heykelleri bitmiş hale getirmek için yapılan parlatma, cilalama, boyama, yaldızlama gibi uygulamalar bitirme işlemini oluşturur. Tüm bu süreçte, heykelci her zaman tasarımcıdır, ama bazen uygulayıcı olarak yardımcıları gereksinim duyabilir. Bezen bir heykelin dökümünü bir döküm işçisi yaparken, bazen de devasa bir heykelin yerine yerleştirilmesinde mühendisler bile çalışmak zorunda kalabilir.

Neden Kil?

Saf alanını bulmak çok zor olsa da kil, doğada çok bulunan bir mineral. Kilin içinde en çok kalker, silis, mika, demir oksit bulunur. Kilin heykel yapımında kullanılmasını sağlayan başlıca dört özelliği var: Plastisite özelliği (dış kuvvetlerin etkisi altında, kopmadan biçim bozulmasına uğrama) sayesinde, ezilmiş kile uygun miktarda su karıştırıldığında kolayca şekillendirilebilir. Kohezyon özelliği (belirli bir maddenin bir arada tutan, maddenin molekülleri arasındaki çekim kuvvetinden doğan bir özellik), kil hamuruna verilen şeklin kuruduktan sonra da korunmasını sağlar. Kilin kohezyon özelliğinin oluşabilmesi için yalnızca suyla karıştırılması ve iyice yoğrulması gerekir. Killer metal oksitlerle karışık bir şekilde bulunduklarında renklenirler. Kilde limonit bulunursa esmer, demir peroksit bulunursa kırmızı, mangan ve bioksit bulunursa siyah, organik maddeler bulunursa da menekşe renginde olur. Büzüşme kilin bir başka önemli özelliği. Suyla yoğrulan ve şekil verilen kil kurumaya terk edilirse, şekillendirme sırasında neden olmadan küçülür, yani büzüşür. Büzüşme, pişme sırasında da devam eder.

Ben de Heykel Yapsam!

İyi bir heykelci olmak için çok iyi bir eğitim almak ve çok çalışmak gerektiğini hepimiz biliyoruz. Yine de içimizdeki merakı ortaya çıkarmak ya da yaratıcılığımızın da hiçbir sakınca yok. Kilden yapacağımız bir çamuru, renkli olarak, iç dünyamızdan gelen ya da sokaklardan gördüğümüz nesnelere benzer eserler kendileriyle yaratmak, kendi ellerimizle yaratmak, kendi becerilerimizi keşfetmek heyecan verici olabilir. Kim bilir, belki de içimizden birileri, geleceğin ünlü bir heykeltararı olabilir...

Serpil Yıldız

Kaynaklar

<http://www.sanatsayfam.com/genel/heykelcilik.html>
<http://www.exi26.com/Article.asp?PageID=1310>
<http://tr.wikipedia.org/wiki/Heykel>